

f. Tevekkül

Tevekkül, Allah'a güvenmek, gereken bütün tedbirleri aldıktan sonra neticeyi Allah'tan beklemektir.

Bediüzzaman Hazretleri tevekkülü şöyle tarif eder:

“Fakat yanlış anlama. Tevekkül, esbabı bütün bütün reddetmek değildir. Belki esbabı dest-i kudretin perdesi bilip riayet ederek; esbaba teşebbüs ise, bir nevi dua-i fiilî telakki ederek; müsebbebatı yalnız Cenab-ı Hak'tan istemek ve neticeleri ondan bilmek ve ona minnettar olmaktan ibarettir.”[1](#)

Tevekkül, iki kısımdır. Birincisi, Peygamberler ve onlara yakın mürşitlerin tevekkülü; diğeri ise, bütün müminlerin tevekkülüdür.

Peygamberlerin tevekkülü, bütün sebepleri ortadan kaldırarak, Allah'a itimat edip, neticeyi O'ndan bilip, O'ndan gelen her şeye şükür etmeleridir.

Hazret-i İbrahim (as.) ateşe atıldığında, kendisine gelip, **“Halini Allah'a arz et!”** diyen Cebrail'e (as.) **“Allam-ül Guyub olan Allah'ın halimi bilmesi yeterlidir, arz-ı niyazımı hacete gerek yoktur.”** demesi böyle bir tevekküldür.

Medine'ye hicretleri sırasında Hazret-i Ebu Bekir-i Sıddık'la beraber Sevr mağarasında bulunan Peygamber Efendimizin (asm.), kendilerini öldürmek için takip eden müşrikleri görünce telaşlanan refik-i şefikine

“Mahzun olma. Allah bizimle beraberdir.”[2](#)

buyurması, O'nun (asm.) tevekkülde de emsalsiz olduğunu göstermektedir.

Müminlerin tevekkülü ise, bütün sebepleri hakkıyla yerine getirip neticeyi yalnız Allah'tan beklemeleridir. Cenab-ı Hak hikmetinin muktezası olarak dünyadaki her şeyi bir sebebe bağlamıştır. İnsanların bu sebeplere riayet ederek say ve gayret göstermeleri vaciptir. Nitekim Cenab-ı Hak,

“İnsana çalıştığından başkası yoktur.”[3](#)

buyurarak, çalışmanın vacip olduğuna işaret etmiştir. Hazret-i Peygamber Efendimiz (asm.) de

“Çalışan Allah’ın dostu ve sevgilisidir.”

buyurmakla insanları çalışmaya teşvik etmiştir.

Gerekli sebeplere riayet etmeden tevekkül edilmez. Nitekim Hazret-i Peygamber Efendimiz (asm.) devesini salıvererek Allah’a tevekkül ettiğini söyleyen bir bedeviye,

“Deveni bağla da öyle tevekkül et.”⁴ buyurmuşlardır.

Tevekkülün esası gerekli sebeplere başvurduktan sonra, insanlardan bir şey beklememek, sebeplere güvenmemek ve her neticeyi yalnız Allah-ü Teâla'dan bilmektir. Muhtaç olmamak için çalışmak, hasta olunca ilaç kullanmak, tevekkülün gereğidir. İslâmiyet’in emrettiği tevekkülü iyi anlamayan bazı kimseler, tevekkülün tembelliğe ve geriliğe sebep olduğunu ileri sürmektedirler.

Bütün peygamberler, kimseden minnet almamak için çeşitli meslekler ile uğraşmışlardır. Mesela, Hazret-i Adem (as.) ziraat ile, Hazret-i İdris (as.) terzilik ile Hazret-i Musa (as.) çobanlık ile, Peygamber Efendimiz (asm.) ise ticaret ile meşgul olmuşlardır.

Tevekkül Allah’a ve kadere inanmanın bir neticesidir. Tevekkül eden kimse, bütün kalbiyle Allah’a teslim olan ve O’nun verdiği razı olan kişidir. Fakat kadere teslim olmak tenbel tenbel oturmayı, her şeyden el etek çekmeyi gerektirmediği gibi, tevekkül de tenbellik ve miskinliği gerektirmez. Zira ekmeden biçmek, amelsiz cennete gitmek mümkün değildir.

Dipnotlar:

¹ [Sözler, s.315.](#)

² [Tevbe Suresi, 9/40.](#)

³ [Necm Suresi, 53/39.](#)

⁴ [Tirmizi, Sıfat’ül-Kiyame, 60.](#)